

İlgili Kanun / Madde
5510 S. SSGSKK/86

T Ü R K M İ L L E T İ A D I N A
Y A R G I T A Y İ L A M I

T.C.
YARGITAY
10. Hukuk Dairesi

ESAS NO: 2016/18462
KARAR NO: 2019/3762

Esas No. 2016/18462
Karar No. 2019/3762
Tarihi: 22.04.2019

● KENDİ NAM VE HESABINA TARIMSAL FAALİYETTE BULUNANLARIN HİZMET TESPİTİ DAVASI AÇMALARININ YASAL DAYANAĞININ OLMADIĞI

ÖZETİ Kendi nam ve hesabına tarımsal faaliyette bulunan ve bildirimsiz kalan sigortalılar için 5510 sayılı Kanununun 86. maddesinde öngörülen "hizmet tespiti" davasına eşdeğer bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Anılan düzenlemede, kayıt ve tescillerini yaptırmayan sigortalıların hak ve yükümlülüklerinin kayıt ve tescil edildikleri tarihi takiben başlayacağını hükme bağlanmış olması karşısında, kayıt ve tescil ya da tescil yerine geçen iradi prim ödemesi veya prim tevkifatı öncesine isabet eden tarımsal faaliyet ve buna dayalı "sigortalılığının tespiti" söz konusu olamayacaktır

DAVA: Dava, 2926 sayılı Kanun kapsamında Tarım Bağ-Kur sigortalılığının tespiti istemine ilişkindir.

Mahkemece, ilamda belirtilen gerekçelerle davanın kısmen kabul kısmen reddine karar verilmiştir.

Hükümün, davalı Kurum vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

2926 sayılı Kanunun 2. maddesinde, Kanunla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan sosyal güvenlik kuruluşları kapsamı dışında kalan ve herhangi bir işverene hizmet akdiyle bağlı olmaksızın, 3. maddenin (b) bendinde tanımlanan tarımsal faaliyette bulunanların Tarım Bağ-Kur sigortalısı sayılacakları belirtilmiştir.

Anılan Kanunun 3.maddesinin (b) bendinde "Tarımsal faaliyette bulunanlar: kendi mülkünde, ortaklık veya kiralamak suretiyle başkalarının mülkünde, kamuya mahsus mahallerde ekim dikim, bakım, üretim, yetiştirme ve ıslah yollarıyla veya doğrudan doğruya tabiatan istifade etmek suretiyle bitki, orman, hayvan ve su ürünlerinin üretimini, avlanmasını, avcılar ve yetiştiriciler tarafından muhafazasını, taşınmasını sağlayanlar veya bu ürünlerden sair bir şekilde faydalanmak suretiyle kendi adına ve hesabına faaliyette bulunanlar" olarak tanımlanmış, 5. maddede sigortalı olmanın zorunlu olduğu, sigortalı olmak hak ve yükümlülüğünden vazgeçilemeyeceği ve kaçınılamayacağı, 6. maddede ise diğer sosyal güvenlik kuruluşları kapsamına tabi bir işte çalışanların, çalışmaya başladıkları tarihten bir gün önce sigortalılıklarının sona ereceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca aynı Kanunun 9.maddesi Kuruma re'sen tescil yükümlülüğü yüklemiştir.

Anılan Kanunun 10. maddesine göre ise, kayıt ve tescil işlemlerinde valilik, kaymakamlık, özel idare, belediye, muhtarlık ve nüfus idareleri kayıtları ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının, kanunla kurulu meslek kuruluşlarının, tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi ve tarım kesimine yönelik faaliyette bulunan milli bankaların kayıtlarının esas alınacağı bildirilmiştir.

5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde, köy ve mahalle muhtarları ile hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan tarımsal faaliyette bulunanların sigortalı olacakları, 3. maddesinde ise tarımsal faaliyetin, "Kendi mülkünde, ortaklık veya kiralamak suretiyle başkalarının mülkünde veya kamuya mahsus mahallerde; ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirme ve ıslah yoluyla yahut doğrudan doğruya tabiatan istifade etmek suretiyle bitki, orman, hayvan ve su ürünleri elde edilmesini ve/veya bu ürünlerin yetiştiricileri tarafından; muhafazasını, taşınmasını veya pazarlanmasını," ifade edeceği, 7. maddenin (b) bendinde sigorta hak ve yükümlülüklerinin "tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar için tarımsal faaliyetlerinin kanunla kurulu ilgili meslek kuruluşlarınca veya kendilerince, bir yıl içinde bildirilmesi halinde kaydedildiği tarihten, bu süre içinde bildirilmemesi halinde ise bildirim Kuruma yapıldığı tarihten" itibaren başlayacağı, 9. maddenin 1. fıkrasının 5. bendi

gereği sigortalılığın “Tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar için, tarımsal faaliyetinin sona erdiği veya 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca muafiyet kapsamına girdiği yahut 65 yaşını doldurması nedeniyle talepte bulunduğu tarihten,” itibaren sona ereceği, 6. maddenin (i) bendinde ise, Kamu idarelerinde ve Kanunun ek 5 inci maddesi kapsamında sayılanlar hariç olmak üzere, tarım işlerinde veya orman işlerinde hizmet akdiyle süreksiz işlerde çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan; tarımsal faaliyette bulunan ve yıllık tarımsal faaliyet gelirlerinden, bu faaliyete ilişkin masraflar düşüldükten sonra kalan tutarın aylık ortalamasının, bu Kanunda tanımlanan prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz katından az olduğunu belgeleyenlerin ve 65 yaşını dolduranlardan talepte bulunanların 5510 sayılı Kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta hükümleri çerçevesinde sigortalı sayılmayacakları belirtilmiştir.

Kendi nam ve hesabına tarımsal faaliyette bulunan ve bildirimsiz kalan sigortalılar için 5510 sayılı Kanunun 86. maddesinde öngörülen "hizmet tespiti" davasına eşdeğer bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Anılan düzenlemede, kayıt ve tescillerini yaptırmayan sigortalıların hak ve yükümlülüklerinin kayıt ve tescil edildikleri tarihi takiben başlayacağına hükme bağlanmış olması karşısında, kayıt ve tescil ya da tescil yerine geçen iradi prim ödemesi veya prim tevkifatı öncesine isabet eden tarımsal faaliyet ve buna dayalı "sigortalılığının tespiti" söz konusu olamayacaktır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18.05.2011 gün, 2011/10-230 Esas 2011/319 Karar sayılı, 29.02.2012 gün ve 2011/10-769 Esas 2012/107 karar sayılı ve 27.06.2012 gün 2012/10-292 Esas ve 2012/415 Karar kararlarında da açıkça belirtildiği üzere, davacının tarımsal faaliyetinin kesintisiz sürüp sürmediğinin tespiti için, Mahkemece;

1-Çekişmeli dönemde davacının nerede oturduğu; Nüfus Müdürlüğü, İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı ve Muhtarlık kayıtları esas alınarak belirlenmeli,

2-Dönem içinde Ziraat Bankası, Kooperatif veya Birlikler aracılığıyla "Tarımsal Amaçlı Kredi" kullanıp kullanmadığı araştırılmalı,

3-Dönem içinde ürün teslimatından dolayı prim kesintisi yapılıp yapılmadığı veya sigortalılık iradesini ortaya koyacak şekilde prim ödemesinin bulunup bulunmadığı araştırılmalı,

4-25.04.2006 gün 26149 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5488 sayılı Tarım Kanununun 19. maddesi uyarınca Çiftçi Kayıt Sistemine dahil edilerek doğrudan gelir desteği alıp almadığı ve bu bağlamda davacının hangi ürünleri ekerek bunları nerelere sattığı, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Zirai kazanç, zirai faaliyet, zirai işletme, çiftçi ve mahsulün tarifi" başlıklı 52, "Zirai kazançta vergileme" başlıklı 53, ve "Vergi Tevkifatı" başlıklı 94 vd. maddeleri ile 213 Vergi Usul Kanununun "Vergi kesenlerin sorumluluğu" başlıklı 11. maddesi kapsamında zirai kazançlarından

dolayı vergi ödeyip ödemedikleri araştırılmalıdır. Konu ile ilgili Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 08.12.2010 gün ve 2010/10-580-647 sayılı kararında da açıkça belirtildiği üzere "Tevkifat yapma ve kurum hesaplarına aktarma yükümü, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94/11.maddesinde öngörülen çiftçilerden satın alınan zirai mahsuller için yapılan ödemelerden gelir vergisine mahsuben tevkifat yapma yükümüne paralel olarak getirilmiştir. Bakanlar Kurulu Kararı kapsamındaki gerçek ve tüzel kişiler, tarımsal faaliyette bulunan bu kişilerden satın aldıkları ürün bedellerinden tevkifat yapmakla yükümlüdürler." Tevkifat suretiyle vergilendirilen çiftçiler yaptıkları satış ve hizmetleri dolayısıyla müstahsil makbuzu almak ve saklamak zorundadırlar.

5-Tarımsal faaliyeti kapsamında ilaç, gübre ve sulama parası ödeyip ödemediği, varsa bunların fatura ve belgelerinin nelerden ibaret olduğu, Ziraat Odası, Kooperatif veya Birliklere üyeliği varsa bu kuruluşlara düzenli bir şekilde aidat ödeyip ödemediği araştırılmalı, tarımsal faaliyete elverişli tapulu taşınmazının bulunup bulunmadığı, tarımsal faaliyetin taşınmaz kiralama yoluyla gerçekleştirildiğinin savunulması halinde; taşınmazların, kimden hangi yıllar için kiralandığı, kiracının; kiralama yoluyla faaliyetini yürütmeye elverişli alet ve edavatının bulunup bulunmadığı araştırılmalı, traktörünün bulunduğu ileri sürülmesi halinde, traktörün hangi tarihte satın alınıp ilgilisi adına trafığe tescil edildiğini gösteren fatura ve trafik tescil belgesinin celp edilmeli,

6-Hayvan yetiştiriciliği bulunduğu ileri sürüldüğü hallerde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 01.06.2011 gün ve 2011/10-306-365 sayılı kararında da belirtildiği üzere 16.05.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanununun 22.maddesi kapsamında hayvanlarına ilişkin menşehatnamesinin bulunup bulunmadığı tespit edilerek, büyük ve küçükbaş hayvanlarına ilişkin istatistik bilgileri ve bu hayvanlara ilişkin yapılması zorunlu bulunan periyodik aşılarla ilişkin bilgiler İlçe Tarım Müdürlüklerinden sorulmalı, köy muhtarı ve ihtiyar heyeti üyeleri gibi tarımsal faaliyetin varlığını yakından bilebilecek durumdaki tanıklar dinlenilerek sigortalılık olgusunun varlığı hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde açıklığa kavuşturulmalıdır.

Dosya kapsamına göre, davacının 1994/11 dönemi ve sonrasında 158 sayılı Manavgat Pamuk ve Narenciye Tarım Satış Kooperatifine ürün teslimlerinden dolayı yapıldığını belirttiği Tarım Bağ-Kur tevkifat primleri kesintileri sebebiyle 2926 sayılı Kanun kapsamında zorunlu Tarım Bağ-Kur sigortalısı olduğunun tespitini talep ettiği, davacının ilk defa 1994 Kasım ayında 158 sayılı Manavgat Pamuk ve Narenciye Tarım Satış Kooperatifine teslim ettiği üründen prim tevkifatının Kurum hesabına 20.12.1994 tarihinde aktarıldığı, kabule konu diğer dönemler yönünden yapılan tevkifatların ise kurum kayıtlarına intikalinin tespit edilmediği, davacıyla aynı ad ve soyada ait kişilerin sadece ilçe sınırları dahilinde

araştırıldığı, muhtar ve azaların beyanlarının tespit edilmediği, faaliyetlerin yukarıda belirlenen ilkeler doğrultusunda yeterli şekilde irdeleme yapılmadan eksik araştırmayla karar verildiği anlaşılmaktadır.

O halde, öncelikle davacının Kuruma intikal eden tevkifat kesintileri ve prim ödemeleri tespit edilmeli, uyuşmazlığa konu dönem yönünden muhtar ve azalar tanık sıfatıyla dinlenmeli, davacıyla aynı ad ve soyada ilişkin kişilerin tespiti ise Türkiye çapında nüfus kayıtları sorgulanmak suretiyle yapılmalı, toplanacak tüm deliller birlikte değerlendirilerek davacının faaliyetleri irdelenip sonucuna göre bir karar verilmelidir.

Mahkemenin, yukarıda açıklanan esaslar doğrultusunda araştırma yapması gerekirken, eksik araştırma ve inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm kurması usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.

O halde, davalı vekilinin temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, 22.04.2019 gününde oybirliği ile karar verildi.